

Izveštaj o ljudskim pravima za 2008. godinu: Predgovor

KANCELARIJA ZA DEMOKRATIJU, LJUDSKA PRAVA I RAD

Izveštaj o stanju ljudskih prava po zemljama za 2008. godinu

25. februar 2009.

Ljudski napredak zavisi od ljudskog duha. Ova neporeciva istina nikad nije bila očiglednija nego danas, kada izazovi novog veka od nas zahtevaju da angažujemo sve ljudske sposobnosti kako bi naša država i naš svet napredovali.

Garantovati pravo svakom muškarcu, ženi i detetu da u potpunosti učestvuju u društvu i ostvare svoj urođeni potencijal jeste ideal koji našu državu nadahnjuje od njenog osnivanja. Taj ideal je brižljivo očuvan u Univerzalnoj deklaraciji Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima, a reflektovao se i u inauguracionom govoru predsednika Obama koji nas je podsetio da se sa generacije na generaciju mora prenositi uverenje da su „svi jednaki, svi slobodni i svi zaslužuju šansu da u celosti tragaju za svojom srećom“.

Naša spoljna politika takođe mora unaprediti ove bezvremene vrednosti koje ljudi hrabruju da govore, misle, veruju i slobodno se okupljaju, da obavljaju svoj posao i žive sa svojim porodicama dostoјanstveno, i da znaju da su im snovi o svetlijoj budućnosti dostižni.

Promovisanje ljudskih prava je bitan deo naše spoljne politike. Ne samo da ćemo nastojati da živimo u skladu sa našim idealima na američkom tlu, već ćemo i zahtevati veće poštovanje ljudskih prava od drugih država i naroda u svetu. Deo našeg posla odvijaće se na državnim sastancima i u zvaničnim razgovorima, što je važno da bi se ovaj cilj unapredio. Ali nećemo se oslanjati samo na jedan pristup u prevazilaženju tiranije i potčinjavanja koji oslabljuju ljudski duh, ograničavaju ljudske mogućnosti i podrivaju ljudski napredak.

Ovo ćemo pretvoriti u globalni napor koji prevaziđa nivo vlasti. Radićemo sa nevladinim organizacijama, privrednim organizacijama, verskim vođama, školama i univerzitetima, i pojedinim građanima – koji svi igraju ključnu ulogu u stvaranju sveta gde se ljudska prava prihvataju, poštuju i štite.

Naša posvećenost ljudskim pravima leži u veri u naše moralne vrednosti a takođe i u saznanju da unapređujemo sopstvenu bezbednost, prosperitet i napredak kada ljudi u drugim zemljama izlaze iz mraka i okova da bi došli do mogućnosti i prava u kojima mi uživamo i koja negujemo.

U tom duhu Kongresu Sjedinjenih Država dostavljam *Izveštaje Ministarstva inostranih poslova o ljudskim pravima po zemljama za 2008. godinu*.

Hilari Rodam Clinton

Državni sekretar

Izveštaj o ljudskim pravima za 2008. godinu: Pregled i izjave zahvalnosti

KANCELARIJA ZA DEMOKRATIJU, LJUDSKA PRAVA I RAD

Izveštaj o stanju ljudskih prava po zemljama za 2008. godinu

25. februar 2009.

Zašto se izveštaji pripremaju

Ovaj izveštaj Stejt department podnosi Kongresu u skladu sa odeljcima 116(d) i 502B(b) Zakona o pomoći inostranstvu iz 1961. (FAA), i njegovim amandmanima. Zakon nalaže da državni sekretar do 25. februara podnese „potpun izveštaj o međunarodno priznatim ljudskim pravima u smislu pododeljka (A) u zemljama koje primaju pomoć po ovom delu i (B) u svim drugim stranim zemljama koje su članice Ujedinjenih nacija i koje inače nisu predmet izveštaja o ljudskim pravima po ovom zakonu“. Takođe smo uključili izveštaje o nekoliko zemalja koje ne spadaju u kategorije ustanovljene ovim statutima i stoga ne podležu zahtevima Kongresa.

Početkom sedamdesetih godina dvadesetog veka Sjedinjene Države su ozvaničile svoju odgovornost da govore u korist standarda za međunarodna ljudska prava. Godine 1976. Kongres je doneo propis po kojem je ustanovljeno mesto koordinatora za ljudska prava pri Stejt departmentu, a taj položaj je kasnije unapređen u zvanje pomoćnika sekretara. Kongres je 1994. ustanovio mesto višeg savetnika za prava žena. Propis takođe nalaže da spoljna i trgovinska politika Sjedinjenih Država uzima u obzir ljudska prava po zemljama i primenu radničkih prava i da se izveštaji po zemljama podnose Kongresu svake godine.

Kako se izveštaji pripremaju

Državni sekretar je 1993. intenzivirao napore naših ambasada tražeći od svih sekcija da dostavljaju informacije i prateće izveštaje o kršenju ljudskih prava, a obnovljen je i napor da se program misije veže za unapređenje ljudskih prava i demokratije. Stejt department je 1994. reorganizovao Kancelariju za ljudska prava i humanitarna pitanja preimenovavši je u Kancelariju za demokratiju, ljudska prava i rad. Ovaj potez je odražavao i veći opseg i usredsređeniji pristup povezanim problemima ljudskih prava, radničkih prava i demokratije. U okviru tog napora, godišnji izveštaji o stanju ljudskih prava po zemljama predstavljaju kontinuirani napor u izveštavanju o kršenju ljudskih prava. Izveštaji odražavaju rad stotina zaposlenih u Stejt departmentu i Vladi Sjedinjenih Država, kako u Vašingtonu tako i u inostranstvu.

Naše misije izvan teritorije Sjedinjenih Država, koje pripremaju inicijalne nacrte ovih izveštaja, čitave godine prikupljaju informacije od raznih izvora u političkom spektru. Ti izvori uključuju vladine službenike, pravnike, oružane snage, posmatrače za ljudska prava, akademske građane i radničke aktiviste. Prikupljanje ovakvih informacija može biti opasno, a osoblje američkih službi u inostranstvu čini izuzetne napore pod teškim i ponekad opasnim okolnostima kako bi istražili podatke o kršenju ljudskih prava, nadzirali izbore i pomogli pojedincima kojima preti opasnost kao što su politički disidenti i branioci ljudskih prava čija prava ugrožavaju vlasti u njihovim zemljama.

Pošto pripreme nacrte, misije Stejt departmenta ih šalju u Vašington gde ih pregleda Kancelarija za demokratiju, ljudska prava i rad u saradnji sa drugim kancelarijama Stejt departmenta. U radu na potkrepljivanju, analizi i uređivanju izveštaja, službenici Stejt department koriste sopstvene izvore informacija. To uključuje izveštaje koje podnose američke i druge grupe za ljudska prava, strani državni službenici, predstavnici Ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih i verskih organizacija i institucija, eksperti iz akademskog sveta i mediji. Službenici takođe konsultuju stručnjake za radnička prava, izbeglička pitanja, vojnu i policijsku tematiku, probleme žena i pravna pitanja. Vodeći princip jeste nastojanje da se sve informacije procene objektivno, u celosti i nepristrasno.

Izveštaju u ovoj svesci biće korišteni kao sredstvo za oblikovanje politike, vođenje diplomatijske i pružanje pomoći, obuke i raspodele ostalih sredstava. Tako će služiti kao osnova za saradnju Vlade Sjedinjenih Država sa privatnim grupama kako bi se promovisalo poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava.

Izveštaji o stanju ljudskih prava po zemljama odnose se na međunarodno priznata građanska, politička i radnička prava kako je to izloženo u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima. Ova prava obuhvataju slobodu od torture i drugih okrutnih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, od dugotrajnog pritvora bez podignute optužnice, od nestanaka pod nepoznatim okolnostima, i od drugih flagrantnih kršenja prava na život, slobodu i bezbednost svake osobe.

Univerzalnim ljudskim pravima nastoji se da poštovanje ljudskog dostojanstva postane deo procesa vlasti i prava. Svaka osoba ima pravo na nacionalnost, neotuđivo pravo da u svojoj zemlji promeni vlast mirnim sredstvima i da uživa osnovne slobode kao što su sloboda izražavanja, udruživanja, okupljanja, kretanja i veroispovesti, bez diskriminacije na osnovu rase, religije, nacionalnog porekla i pola. Pravo da se čovek pridruži nezavisnom sindikatu neophodan je uslov za slobodno društvo i ekonomiju. Stoga izveštaji procenjuju ključna međunarodno priznata radnička prava, među kojima su pravo na udruživanje, pravo na kolektivno organizovanje i pregovaranje, zabrana prisilnog ili obaveznog rada, praksa u vezi s radom dece, donja starosna granica za zapošljavanje dece i prihvatljivi uslovi rada.

Redakcija tima za izveštaje po zemljama u okviru Kancelarije za demokratiju, ljudska prava i rad obuhvata sledeće osobe: glavni i odgovorni urednik Stiven Ajzenbraun; direktori Kancelarije: Brus Konak, Kej Mejfield i Majkl Orona; stariji urednici: Džonatan Bernis, Daglas B. Dirborn, Denijel Dolan, Džerom L. Hoganson, Patriša Miks Šnel, Džuli Tarner i Rejčel Voldstin; urednici: Naim Ahmed, Sabrina Bahir, Džozef S. Bargout, Katrin Berglund, Sara Berindžer, Ališa Bagat, Sara Bakli, Lora Keri, Eliz Karlson-Rajner, Ebenezer Konsepšn, Šeron C. Kuk, Suzan Kork, Stjuart Krempston, Frank B. Kramp, Moli Dejvis, Kortni Del, Morton Dorken, Dženifer Evans, Verinda Fike, Džoan Garner, Kerin Gilbrid, Džefri Glasman, Edvard Grulič, Šeril Heris, Patrik Harvi, Metju Hiki, Aleksandra Hoi, Viktor Haser, Sten Ifšin, Semi Džiriz, Simon Džozef, Dženifer King, Džejn Kim, Sidni Kiram, Lorence Leser, Džesika Liberman, Kejti Meklejn, Džon Mekejn, Majkl Mekena, Gregori Mađo, Džesika Megil, Nikol Morales, Dejvid Mikos, Leonel Miranda, Stiven E. Mudi, Dženi Munoz, Sandra Marfi, Denijel L. Nejdel, Ketrin Njuling, Suzan O'Salivan, Meredi Pirs, Dru Prajsman, Piter Sočin, Ejmi Šmiser, Vendi Silverman, Erin Spicer, Rejčel Spring, Brajan Staut, Džejms Tod, Rejčel Voldstin, Nikol Vilet, Majkl Vud i Izabel Žoldoš; članovi redakcije: Lin Dejvidson; pomoćnici urednika: Edrijen Boru, Kerin Čen, Kerol Finerti, Elizabet Mokaba i Kimberli Jorgensen; i tehnički asistent Junis Džonson.

Izveštaj o ljudskim pravima za 2008. godinu: Uvod

KANCELARIJA ZA DEMOKRATIJU, LJUDSKA PRAVA I RAD

Izveštaji o stanju ljudskih prava po zemljama za 2008. godinu

25. februar 2009.

Godinu koja se upravo završila okarakterisala su tri trenda: sve veća potražnja većih ličnih i političkih sloboda širom sveta, napori vlasti da se ove slobode potisnu i dodatna potvrda da ljudska prava najbolje napreduju u participativnim demokratijama sa vitalnim građanskim društvima.

Ovi izveštaji koje propisuje Kongres opisuju kako su vlasti širom sveta u 2008. godini realizovale svoje međunarodne obaveze u pogledu ljudskih prava. Nadamo se da će izveštaji pomoći da se skrene pažnja na slučajeve kršenja ljudskih prava i da se takva praksa okonča. U isto vreme, nadamo se da će teško ostvareni napredak u ljudskim slobodama zabeležen u ovim izveštajima ohrabriti one koji se i dalje bore za svoja prava i to često u vrlo nepovoljnim situacijama.

Ovi izveštaji će obezbediti informacije vlastima Sjedinjenih Država neophodne u kreiranju politike i služiti kao preporuka za sve vlade, međuvladine institucije i nevladine organizacije, branioce ljudskih prava i novinare. U centru spoljne politike Sjedinjenih Država ne nalazi se samo efikasna odbrana, već i čvrsta diplomacija i snažna podrška političkom i ekonomskom razvoju. Snažna politika koja se tiče ljudskih prava reafirmiše američke vrednosti i unapređuje naše nacionalne interese. Kao što je predsednik Obama rekao u svom inauguracionom govoru: „Amerika je prijatelj svake države i svakog čoveka, žene i deteta koji teže mirnoj i dostojanstvenoj budućnosti...“, ali „vi koji se grčevito držite vlasti pomoći korupcije i prevara i učutkujete drugačija mišljenja, znajte da ste na pogrešnoj strani istorije, ali mi ćemo pružiti ruku ukoliko ste vi spremni da pružite svoju.“

Otkako je naša država osnovana, nastojimo da ispravimo nepravde i promovišemo poštovanje osnovnih sloboda za sve naše građane. Ove napore podstiču i održavaju odgovoran, demokratski sistem uprave, vladavina prava, snažni slobodni mediji i, najvažnije od svega, građanski aktivizam.

I dok objavljujemo ove izveštaje, Stejt department i dalje vodi računa i o domaćim i o međunarodnim pogledima na rad i rezultate Sjedinjenih Država. Kako je predsednik Obama nedavno pojasnio: „Izbor između naše sigurnosti i naših idea odbacujemo kao pogrešan.“ Mi ne smatramo da su stavovi o našem radu koje izražavaju drugi u međunarodnoj zajednici – bilo druge vlade ili nevladini akteri – mešanje u naše unutrašnje poslove, niti bi druge vlade trebalo da tako shvataju procene svoga rada. Mi i sve ostale suverene države imamo međunarodnu obavezu da poštujemo univerzalna ljudska prava i slobode naših građana a zadatak je drugih da se oglase kad smatraju da se te obaveze ne ispunjavaju.

Vlasti Sjedinjenih Država nastaviće da slušaju i otvoreno odgovaraju na zabrinutost iskazanu u vezi sa našom praksom. Nastavićemo da podnosimo izveštaje međunarodnim telima u skladu sa svojim obavezama prema raznim sporazumima o ljudskim pravima koje smo potpisali. Zakoni, politika i praksa Sjedinjenih Država poslednjih godina su se zнатно razvili i razvijaće se i dalje. Na primer, 22. januara 2009. predsednik Obama je potpisao tri izvršna naređenja o zatvaranju pritvorskih jedinica u bazi Gvantanamo i preispitivanju politike američkih vlasti o pritvoru i ispitivanju pritvorenika.

Sakupili smo informacije iznete u ovim izveštajima od vlada i multilateralnih institucija, od nacionalnih i međunarodnih nevladinih grupa, i od akademskih poslenika, pravnika, verskih grupa i medija. Izveštaji su prošli kroz dugotrajan proces proveravanja podataka da bi se obezbedili visoki standardi u pogledu tačnosti i objektivnosti. Svaki izveštaj za pojedinačnu zemlju govori za sebe. Međutim, mogu se izvući neka šira, generalna zapažanja.

Jedan: Potiskivanje zahteva za većim ličnim i političkim slobodama u 2008. godini nastavilo se u mnogim zemljama širom sveta. Zabrinjavajuće veliki broj država nametnuo je rigorozne, restriktivne ili represivne zakone i propise nevladinim organizacijama i medijima, uključujući i internet. Mnogi hrabri branioci ljudskih prava koji su mirno zahtevali sopstvena prava i prava za svoje sunarodnike bili su uznenimiravani, dobijali su pretnje, hapšeni su i zatvarani, ubijani ili podvrgavani nasilnim vansudskim represivnim merama.

Dva: Kršenje ljudskih prava i dalje je simptom dublje disfunkcionalnosti političkih sistema. Najozbiljniji slučajevi kršenja ljudskih prava događali su se u zemljama gde neodgovorni vladari imaju neograničenu vlast ili gde je dolazilo do neuspeha ili pada vlade, često pogoršanih ili izazvanih unutrašnjim ili spoljašnjim konfliktom.

Tri: Daleko je verovatnije da će se ljudska prava poštovati u zdravim političkim sistemima. Zemlje u kojima se ljudska prava najviše štite i poštuju karakterišu sledeći izborni, institucionalni i društveni elementi:

- Slobodni i fer izborni procesi koji ne uključuju samo pošteno glasanje i prebrojavanje glasova na dan izbora, već i trku do trenutka glasanja koja dozvoljava pravo nadmetanje i puno poštovanje slobode izražavanja, mirnog okupljanja i udruživanja;
- Predstavničke, odgovorne, transparentne, demokratske institucije vlasti, uključujući nezavisno sudstvo i vladavinu prava kako bi se osiguralo da lideri koji demokratski pobjede na izborima takođe i vladaju demokratski i da imaju razumevanja za volju i potrebe naroda; i
- Snažna građanska društva, uključujući nezavisne nevladine organizacije i slobodne medije.

Naravno, čak i u zemljama gde ovi elementi postoje povremeno dolazi do kršenja ljudskih prava. Na demokratskim izborima može doći do nepravilnosti. Može se videti zloupotreba vlasti i pogrešna primena prava. Može se dogoditi da države koje imaju slabe institucije demokratske uprave i problematičnu ekonomiju ne ispune potrebe i očekivanja svog naroda za bolji život. Korupcija može podržati poverenje javnosti. Segmenti populacije koji su u nekim zemljama dugo bili marginalizovani tek treba da ostvare puno učešće u životu svojih država. Nesigurnost usled unutrašnjeg i/ili prekograničnog sukoba mogu ometati poštovanje ljudskih prava i njihov razvoj. Ali kad se ovi izborni, institucionalni i društveni elementi steknu, izgledi su daleko veći da će se problemi rešavati, korektivne mere primeniti i poboljšanja ostvariti.

Zajedno uzeta, ova tri trenda potvrđuju kontinuiranu potrebu da snažna diplomacija Sjedinjenih Država radi i govori protiv kršenja ljudskih prava, u isto vreme kada naša zemlja pažljivo preispituje sopstveni rad i rezultate. Ovi trendovi dalje potvrđuju potrebu da se diplomacija kombinuje sa kreativnim strategijama koje mogu pružiti pomoć razvoju zdravih političkih sistema i podršku građanskom društvu.

U daljem tekstu čitaoci će naći prikaze koji ističu ključne tendencije u svakom geografskom regionu. Posle svakog regionalnog prikaza slede minijature skice odabranih država (navedenih po abecednom redu) koje su izabrane zbog važnih događaja – pozitivnih, negativnih ili i jednih i drugih – zabeleženih u toku kalendarske 2008. godine. Za sveobuhvatnije, detaljnije informacije, upućujemo vas na individualne izveštaje za svaku zemlju.

Regionalni prikazi

Afrika

Nekoliko afričkih zemalja bile su faktor stabilizacije na kontinentu i ubedljivi primeri mira i stabilnosti koji dolaze sa poštovanjem vladavine prava. I pored toga, u toku godine na koju se izveštaj odnosi, ljudska prava i demokratski razvoj regiona nailazili su na velike izazove, naročito u jednom broju zemalja u kojima postoje sukobi i u nekim gde je kultura vladavine prava u povoju ili ne postoji.

U mnogim zemljama građani su i dalje bili izloženi zlostavljanju vladinih bezbednosnih snaga koje prolaze nekažnjeno. U nekoliko država bezbednosne snage sistematski vrše mučenje nad pritvorenicima i zatvorenicima što je i dalje bilo ozbiljan problem, a uslovi u pritvorskim centrima i zatvorima često su bili loši i opasni po život. Mnogi pritvorenici ostajali su veoma dugo u pritvoru pre početka suđenja, čekajući mesecima ili godinama pre nego što stignu pred sudiju.

Za zemlje obuhvaćene konfliktima, prekid nasilja je i dalje bio od veće važnosti u odnosu na poboljšanje stanja ljudskih prava. Zaraćene strane nisu uspele da primene političke sporazume osmišljene da bi se došlo do mira i stabilnosti. Nasilni sukobi nastavili su se ili izbili nanovo u Demokratskoj Republici Kongo, Somaliji i Sudanu, što je za posledicu imalo masovna ubistva, silovanja i iseljavanje civila. Sudanske vlasti i dalje su saradivale sa džandžavidskom milicijom i bombardovali i uništavale sela, ubijajući i iseljavajući stotine hiljada nedužnih civila.

Autoritarna vladavina i dalje je karakteristika mnogih afričkih država, na primer: u Zimbabveu, Mugabeov režim vodio je kampanju terora koja je za posledicu imala ubistva, nestanke i mučenje stotina članova i pristalica oponicionih stranaka nakon izbora 29. marta koji nisu bili slobodni i fer. Represija, restrikcije i loša uprava Vlade bili su uzroci raseljavanja desetina hiljada ljudi, povećane oskudice hrane i doveli su do epidemije kolere u kojoj je do kraja godine pomrlo 1.500 ljudi. Ranije odloženi predsednički izbori ponovo su odgođeni u Obali Slonovače. U Mauritaniji je udarom zbačena demokratski izabrana vlast. Posle smrti Lansane Kontea, dugogodišnjeg predsednika Gvineje, u puču je vojna hunta došla na vlast i blokirala državne institucije.

Tokom godine, međutim, bilo je i svetlih trenutaka. U Angoli su održani prvi izbori od 1992. a u Gani i u Zambiji demokratski izbori su protekli u miru i redu. U Nigeriji su prevagnuli pravni proces i poštovanje vladavine prava pošto su oponicioni kandidati na predsedničkim izborima 2007. poštivali odluku Vrhovnog suda Nigerije koji je podržao izbor predsednika Umaru Musa Jar Adue. Međunarodni krivični sud Ujedinjenih nacija za Ruandu osudio je bivšeg pukovnika vojske Ruande na doživotnu kaznu zatvora zbog organizovanja militantnih snaga koje su odgovorne za ubistvo 800.000 Tutsa i umerenih Huta stradalih 1994. u genocidu u Ruandi.

Izbor događaja u pojedinačnim zemljama

Stanje ljudskih prava u **Demokratskoj Republici Kongo** (DRC) tokom godine se još više pogoršalo i u velikoj meri podrilo napredak zemlje nakon nacionalnih izbora 2006. I pored toga što je u januaru potpisana mirovna sporazum u Gomi i uprkos prisustvu mirovnih snaga Ujedinjenih nacija, tokom godine su se nastavile borbe u provincijama Severni i Južni Kivu. Bezbednosne snage i sve oružane grupe nastavile su da deluju nekažnjeno i često vršile teška zlostavljanja, uključujući samovoljna ubistva, nestanke, neosnovana hapšenja i pritvaranja, mučenja, silovanja, pljačkanja i korištenje dece u borbama. Sukob je dalje raspirio

najtežu humanitarnu krizu u Africi što je za posledicu imalo smrt čak 45.000 Kongoanaca mesečno, više od jednog miliona interno raseljenih ljudi, i desetine napada oružanih grupa na humanitarne radnike. Nastavilo se seksualno nasilje velikih razmera, uključujući više od 2.200 registrovanih slučajeva silovanja samo u mesecu junu u provinciji Severni Kivu. Širom zemlje, bezbednosne snage su uznemiravale, batinale, zastrašivale i hapsile lokalne zagovornike ljudskih prava i novinare, što je za posledicu imalo primetno pogoršanje u pogledu slobode štampe.

Ionako loše stanje ljudskih prava u **Eritreji** još je više pogoršano a vlasti su nastavile da vrše teško kršenje ljudskih prava što uključuje nezakonita ubistva koja nekažnjivo vrše bezbednosne snage. Vladajući Narodni front za demokratiju i pravdu (PFDJ) jedina je legalna politička stranka a otkako je Eritreja stekla nezavisnost 1993. godine, nisu održani nijedni nacionalni izbori. Ustav, ratifikovan 1997. godine, nikad nije primjenjen. Nezavisna štampa je i dalje zabranjena, a većina novinara je u pritvoru ili su pobegli iz zemlje. Vlada je 2008. intenzivirala kampanju hapšenja mladih ljudi koji su izbegavali vojnu obavezu. Verodostojni izveštaji ukazuju da su oni koji izbegavaju vojnu obavezu mučeni u pritvoru, a bezbednosne snage su pucale na pojedince koji su pokušali da pređu granicu sa Etiopijom. Ionako veoma ograničena, verska sloboda je u još gorem stanju. Na kraju godine na koju se izveštaj odnosi, preko 3.200 hrišćana iz neregistrovanih grupa pritvoreni su u zatvoru, kao i više od trideset pet vođa i pastora Pentekostalne crkve, od kojih su neki u pritvoru više od tri godine a protiv njih nema optužbi niti je proces pokrenut. Najmanje tri verska zatvorenika umrla su tokom godine na koju se izveštaj odnosi u zatočeništvu usled mučenja i nedostatka medicinske nege.

Nasilje koje je izbilo u **Keniji** u decembru 2007. nakon lokalnih, parlamentarnih i predsedničkih izbora okončano je u februaru pošto je uz posredovanje međunarodne zajednice postignut sporazum da se oformi koaliciona vlada. Po tom sporazumu, predsednik Mwai Kibaki je ostao na svom položaju a opozicioni kandidat Raila Odinga nimenovan je na novostvoreni položaj predsednika vlade. Politički dogovor stvorio je reformski okvir za istragu i rešavanje uzroka koji su doveli do nasilja u kojem je ubijeno oko 1.500 lica i raseljeno više od 500.000 osoba. Napredak u reformama sporo se odvijao, a napori da se reše ekonomski i društvene posledice nasilja nisu bili potpuni. Nevezano za ovo, slanje bezbednosnih snaga na planinu Elgon kako bi se umirila pobunjena milicija za posledicu je imalo to da su bezbednosne snage kršile ljudska prava.

U **Mauritaniji** je pogoršano stanje ljudskih prava, praćeno uskraćivanjem prava da građani menjaju vlast, neosnovanim hapšenjima i politički motivisanim pritvorom predsednika i premijera nakon državnog udara 6. avgusta. Predsednik je u decembru pušten iz pritvora; međutim, na kraju godine na koju se izveštaj odnosi, vojna hunta, poznata kao Visoki državni savet (HSC), ostala je na vlasti sa generalom Mohamedom Azizom kao šefom države. Članovi međunarodne zajednice, uključujući Afričku uniju, oštro su osudili državni udar. Pre udara koji se odigrao 6. avgusta, tadašnja demokratski izabrana vlada je podržavala opštu svest o karakteristikama novog zakona koji zabranjuje robovlasništvo i proširila je javnu raspravu o pitanjima koja su ranije bila tabu teme, kao što su etničke podele i društvene nepravde. Ta vlada je takođe podržala napore za nacionalno pomirenje u vezi sa proterivanjem afro-mauritanaca u periodu 1989–1991. pokretanjem programa repatrijacije u saradnji sa visokim komesarom Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR).

U **Nigeriji** se nastavilo sudsko rešavanje rezultata predsedničkih, guvernerskih i parlamentarnih izbora održanih 2007. sa brojnim nepravilnostima. Dana 12. decembra, Vrhovni sud je odbacio žalbe dva glavna opoziciona predsednička kandidata i podržao izbor predsednika Jara Adue. Dva opoziciona lidera poštovala su odluku suda. Tokom godine na koju se izveštaj odnosi, izborni sudovi su poništili izbor devet senatora i jedanaest guvernera. Nasilje je nastavljeno u naftndonosnom području delte Nigera, gde je tokom godine na

koju se izveštaj odnosi u otprilike stotinu incidenata kidnapovano više od četiristo lica (Nigerijaca i stranaca). U novembru je izbilo etničko-versko nasilje u Džosu, što je dovelo do pogibije nekoliko stotina osoba i raseljavanja desetina hiljada lica. Korupcija je i dalje bila izuzetno prisutna u ovoj zemlji bogatoj resursima, a napor Komisije za privredni i finansijski kriminal u borbi protiv korupcije opali su, i mali napredak je postignut u krivičnom gonjenju federalnih, državnih i lokalnih zvaničnika optuženih za korupciju.

U **Somaliji**, sukobi između Privremene federalne vlade (TFG)/Snaga etiopske nacionalne odbrane i njihovih milicijskih snaga, milicijskih snaga Saveta islamskih sudova, antivladinih i ekstremističkih grupa, terorističkih organizacija i milicijskih klanova, doveli su do veoma rasprostranjenog kršenja ljudskih prava, uključujući i ubistvo više od hiljadu civila, raseljavanje stotina hiljada ljudi, otmica i nestanaka, te napada na novinare, humanitarne radnike, lidere civilnog društva i aktiviste za ljudska prava. Politički proces uspostavljanja mira i stabilnosti u zemlji nastavio se pošto su TFG i Alijansa za ponovno oslobođenje Somalije 9. juna postigli Sporazum u Džibutiju i počeli primenjivati njegove odredbe; međutim, primena je tekla sporo i obeležena je političkim borbama.

U **Sudanu**, konflikt u Darfuru traje već petu godinu a civili su i dalje izloženi genocidu. Podaci Ujedinjenih nacija iz 2008. pokazuju da je od početka ovog dugotrajnog konflikta više od 2.700.000 ljudi interna raseljeno a još 250.000 je prebeglo u Čad gde su potražili utočište. Civili ginu u napadima vlade, milicijskih snaga pod kontrolom vlade i međuplemenским sukobima. Vladine snage su bombardovale sela, ubijale interna raseljena lica i u saradnji sa milicijskim snagama uništavali sela. Vlada je sistematski ometala i sprečavala humanitarne napore, a pobunjenici i razbojnici su ubijali humanitarne radnike. Neidentifikovani napadači ubili su nekoliko pripadnika zajedničke mirovne misije Afričke Unije i Ujedinjenih nacija, a vladine snage su napadale mirovne konvoje. Dana 10. maja, Pokret za pravdu i jednakost, pobunjenička grupa iz Darfura, napala je Omdurman u blizini Kartuma. Vlada je odgovorna za politički i etnički motivisane pritvore i nestanke velikih razmera u Omdurmanu i Kartumu koji su usledili nakon napada. Vlada je strogo ograničavala slobodu štampe, uključujući direktnu i svakodnevnu cenzuru. Od 2005. kada je Sveobuhvatni mirovni sprazum (CPA) između Severa i Juga potpisana, oko 2.100.000 raseljenih lica i izbeglica vratilo se na Jug. Međutim, tenzije i dalje postoje oko primene Mirovnog sporazuma, a u borbama između severnih i južnih snaga uništen je veliki deo grada Abjej, ubijani su civili i raseljeno je više od 50.000 ljudi.

Nelegitimna vlada **Zimbabvea** sistematski je kršila ljudska prava, što se dramatično povećalo tokom godine na koju se izveštaj odnosi, u vezi sa rastućom humanitarnom krizom uzrokovanom represijom, korupcijom i destruktivnom ekonomskom i prehrambenom politikom, koju Mugabeov režim uporno primenjuje uprkos njenim katastrofalnim humanitarnim posledicama. Građansko društvo i humanitarne organizacije bili su cilj napada vlade i militantnih grupa zbog svojih napora da zaštite prava građana i obezbede humanitarnu pomoć od vitalnog značaja. Gotovo tromesečna zabrana aktivnosti nevladinih organizacija pogoršala je humanitarnu krizu kao i oskudicu hrane i siromaštvo. Nakon što je zabrana ukinuta, Mugabeov režim je nastavio da ometa pristup humanitarne pomoći. Milioni Zimbabveanaca su se krajem godine na koju se izveštaj odnosi suočavali sa oskudicom hrane.

Režimska manipulacija političkog procesa, uključujući predsedničke izbore, preko zastrašivanja, nasilja, korupcije i prevara u pogledu procesa glasanja poništila je pravo građana da promene vlast u svojoj zemlji. Bezbednosne snage i pristalice vladajuće stranke ubijali su, otimali i mučili članove opozicije, studentske lidera, aktiviste građanskog društva i običan zimbabveanski narod. Stranke opozicionog Pokreta za demokratsku promenu (MDC) osvojile su parlamentarnu većinu na izborima 29. marta, ali rezultati predsedničkih izbora nisu objavljeni do 2. maja što je dovelo u pitanje kredibilitet i nezavisnost Zimbabveanske izborne komisije. U nasilju iza kojeg stoji vlast u periodu do 27. juna bilo je više od 190

mrtvih, na hiljade povređenih i na desetine hiljada raseljenih lica. Izborna komisija je Mugabea proglašila pobednikom drugog kruga izbora nakon što se kandidat MDC-a Morgan Tsvangirai – koji je u prvom krugu osvojio ubedljivu većinu glasova – povukao zato što je nasilje Mugabeovog režima upereno na MDC i njegove pristalice i nakon što je shvatio da su slobodni i fer izbori nemogući. Pregovori pod okriljem Južnoafričke zajednice za razvoj (SADC) doveli su 15. septembra do sporazuma o podeli vlasti; međutim, kako se vlada s tim nije pomirila, odredbe sporazuma do kraja godine na koju se izveštaj odnosi nisu primenjene a zemlja je i dalje u krizi.

Istočna Azija i Pacifik

Tokom godine na koju se izveštaj odnosi bilo je i napretka i nazadovanja u pogledu stanja ljudskih prava u ogromnom regionu Istočne Azije i Pacifika, posebno u pogledu odgovornosti za prethodne zloupotrebe, slobode govora i štampe, demokratskog razvoja i trgovine ljudima.

Zemlje u regionu su nastavile da prihvataju ranije zloupotrebe. Bilateralna komisija za istinu i prijateljstvo, ustanovljena kako bi se ispitali zločini koje su počinili Indonežani i stanovnici Timora u vreme referendumu za nezavisnost Istočnog Timora održanog 1999., dostavila je konačan izveštaj u godini na koju se ovaj izveštaj odnosi. Indonežanski predsednik Jodojono prihvatio je nalaze iznete u izveštaju prema kojima je institucionalna odgovornost pripisana Indonežanskim oružanim snagama. Uz to, u avgustu je Vanredno sudsko veće Kambodže poboljšalo interna pravila kako bi se krivično gonili počiniovi nečuvenih zločina koje je u periodu od 1975. do 1979. počinio režim Crvenih Kmera. Međutim, suđenja do kraja godine na koju se izveštaj odnosi nisu počela.

U nekim zemljama povećana je represija u odgovor na popularne napore da se obezbedi poštovanje ljudskih prava. Vijetnam je povećao ograničenja slobode govora i štampe, a u Kini je vlada intenzivirala kulturnu i versku represiju nad etničkim manjinama na Tibetu i u Autonomnoj pokrajini Sinjang-Ujgur, i povećala pritvor i uzneniranje disidenata i podnositaca peticija.

Ostali neizabrani vladari pokušali su da prikriju svoju nelegitimnost spoljnim simbolima demokratije, a zakon su koristili za sopstvene ciljeve. Režim u Burmi održao je ustavni referendum koji su pratile brojne nepravilnosti i zastrašivanje neposredno nakon razornih posledica koje je ostavio uragan Nargis. Iako je ustav formalno stupio na snagu u maju, po odredbama samog ustava, režim će nastaviti da „predstavlja državni suverenitet“ do višestranačkih izbora predviđenih za 2010. Ustav će omogućiti da vojska i dalje ima dominantnu ulogu u političkom životu bez obzira na ishod bilo kojeg izbornog procesa. Krajem godine na koju se izveštaj odnosi, režim je odredio drakonske kazne za više od stotinu demokratskih aktivista koji su 2007. učestvovali u Šafran revoluciji i pojedincima koji su pomagali postradalima od uragana. Mnogi su premešteni u zatvore u udaljenim delovima zemlje čime su izolovani od porodice. Na Fidžiju, Visoki sud u Suvu legalizovao je državni udar izveden 2006. na Fidžiju uprkos burnom protivljenju odluci privremene vlade da se ne održe izbori u martu 2009.

Trgovina ljudima je bila još jedna oblast gde je bilo oprečnih rezultata u godini na koju se izveštaj odnosi. Nekoliko zemalja je usvojilo nove antitrafiking zakone – poput Tajlanda i Kambodže – i započelo istrage i krivično gonjenje u većem nizu slučajeva trgovine ljudima, kao što je trgovina muškarcima u cilju eksploatacije njihovog rada. U Maleziji, međutim, rasprostranjeni izveštaji nevladinih organizacija i medija navode da su malezijski imigracioni službenici umešani u trgovinu burmanskim izbeglicama duž malezijsko-tajlandske granice.

Izbor događaja u pojedinačnim zemljama

Vojni režim u **Burmi** nastavio je daprimenjuje opresivne metodE i uskraćivao građanima pravo na promenu vlasti i na druge načine teško kršio ljudska prava. Režim je brutalno suzbijao iznošenje drugačijeg mišljenja pomoću vansudskih ubistava, nestanaka i mučenja. Aktivisti za ljudska prava i demokratiju uznemiravani su, neosnovano pritvarani u velikom broju i osuđivani na šezdeset pet godina zatvora. Režim je pritvorenike i zatvorenike držao u uslovima opasnim po život. Vojska je nastavila napade na područja gde žive etničke manjine. Režim je ustaljeno narušavao privatnost građana i ograničavao slobodu govora, štampe, okupljanja, udruživanja, veroispovesti i kretanja. Nasilje i diskriminacija žena i etničkih manjina nastavili su se, kao i trgovina ljudima. Radnička prava su ograničena a prisilni rad i dalje postoji. Vlada nije preduzela nikakve značajnije akcije kako bi se krivično gonili i kaznili odgovorni za ovakvo kršenje prava. Režim je pokazao prezir prema dobrobiti sopstvenih građana kada je istrajavao u održavanju sumnjivog referenduma neposredno nakon što je od uragana stradalo desetine hiljada ljudi i blokirao i odgađao međunarodnu pomoć koja je mogla da spase mnoge živote.

Stanje ljudskih prava u **Kini** i ponašanje vlasti u tom pogledu i dalje je loše a u nekim oblastima se i pogoršalo. Vlada i dalje ograničava privatna prava građana i strogo kontroliše slobodu govora, štampe (uključujući internet), okupljanja, kretanja i udruživanja. Vlasti su vršile vansudska ubijanja i mučenja, iznuđivale priznanja od zatvorenika i koristile prisilni rad. Uz to, kineska vlada je intenzivirala pritvor i uznemiravanje disidenata, podnositelja peticija, branilaca ljudskih prava i advokata branilaca. Lokalne i međunarodne nevladine organizacije i dalje se suočavaju sa strogim nadzorom i restrikcijama. Stanje ljudskih prava u Kini pogoršalo se u nekim oblastima, uključujući ozbiljnu kulturnu i versku represiju etničkih manjina u Autonomnoj pokrajini Sinjang-Uggur i na Tibetu. Zloupotrebe su bile najistaknutije u vezi sa važnim događajima kao što su Olimpijske igre i nemiri na Tibetu. Krajem godine na koju se izveštaj odnosi, vlasti su uznemiravale potpisnike Povelje 08 koja poziva na poštovanje univerzalnih ljudskih prava i reforme, a pisac Liu Sjaobo uhapšen je zbog učešća u pripremanju teksta Povelje. U oktobru su privremene propise vezane za Olimpijske igre vlasti usvojile kao stalne a koje stranim novinarima daju veće slobode.

Vlada **Malezije** generalno je poštovala ljudska prava svojih građana; međutim, bilo je problema u nekim oblastima, uključujući ograničavanje prava građanima da promene vlast u zemlji. Uprkos primedbama da vladajuća stranka zloupotrebljava položaj, opozicione stranke su postigle značajan uspeh osvojivši 82 od ukupno 222 poslanička mesta na izborima 8. marta i efikasno uskratile vladajuću koaliciju za dvotrećinsku većinu neophodnu da bi se samovoljno menjao ustav. Vlasti su nastavile da ograničavaju slobodu štampe, udruživanja, okupljanja, govora i veroispovesti. Vlasti su hapsile opozicione lidere i novinare. Pisci priloga na internet stranicama hapšeni su očigledno iz političkih razloga. Smrtni slučajevi u policijskom pritvoru i dalje su problem, kao i policijsko zlostavljanje pritvorenika, prenatrpanost imigracionih pritvorskih centara i otvoreno pitanje nepristrasnosti i nezavisnosti sudstva. Neki poslodavci su eksplatisali radnike migrante i etničke Maležane indijskog porekla namećući im prisilni rad, a na plantažama je bilo slučajeva dečjeg rada.

Stanje ljudskih prava u **Severnoj Koreji** i dalje je izuzetno loše. Iako je režim nastavio da kontroliše gotovo sve aspekte građanskog života i uskraćivao slobodu govora, štampe i udruživanja, i ograničavao slobodu kretanja i radnička prava, izveštaji o zloupotrebam mnogo češće su stizali iz zemlje. Međutim, ove izveštaje je i dalje vrlo teško proveriti. Izveštaji o vansudskim ubistvima, nestancima i neosnovanom pritvoru, uključujući političke zatvorenike, i dalje oslikavaju mračnu sliku života u ovoj izolovanoj yemlji. Za neke izbeglice nasilno vraćene u domovinu pričalo se da su doživeli stroge kazne a moguće i mučenje. Izveštaji o javnim pogubljenjima i dalje su pristizali.

Uprkos uzburkanoj političkoj atmosferi, **Tajland** je izbegao neustavne prekide vlasti. I pored toga, i dalje ima izveštaja da je policija povezana sa vansudskim ubistvima i nestancima. Policijsko zlostavljanje pritvorenika i zatvorenika takođe je i dalje postojalo, kao i korupcija policijskih snaga. Separatistička pobuna na jugu za posledicu je brojne imala slučajeve kršenja ljudskih prava, uključujući ubistva, koja vrše etnički malajski muslimanski pobunjenici, budistički dobrovoljni branici i vladine bezbednosne snage. Vlada je u izvesnoj meri ograničavala slobodu govora i štampe, naročito upotrebo odredaba o uvredi veličanstva. Pripadnici brdskih plemena bez potrebnih dokumenata i dalje su bili izloženi ograničenju slobode kretanja; međutim, zakon o državljanstvu iz 2008., koji je stupio na snagu 28. februara, povećao je mogućnost da pripadnici brdskih plemena dobiju državljanstvo.

Vlasti **Vijetnama** nastavile su da znatno ograničavaju prava građana. Građani nisu mogli promeniti vlast, politički opozicioni pokreti su zabranjeni, a vlasti su nastavile da suzbijaju disidenciju. Pojedinci su neosnovano pritvarani zbog političkih aktivnosti i uskraćeno im je pravo na brzo i fer suđenje. Osumnjičeni su zlostavljeni za vreme hapšenja, prtvora i saslušavanja. Korupcija, kao i nekažnjivost, predstavlja veliki problem u policiji. Vlasti su nastavile da ograničavaju pravo građana na privatnost i slobodu izražavanja. Tokom čitave godine suzbijana je sloboda štampe usled čega su dva starija urednika dobila otkaz a dva novinara su uhapšena. Ove akcije su ugušile prethodno pokazan trend ka agresivnjem istraživačkom novinarstvu. Okupljanje, kretanje i udruživanje i dalje su ograničeni. Nezavisne organizacije za ljudska prava bile su zabranjene. Nasilje i diskriminacija žena i dalje su problem, kao i trgovina ljudima. Vlasti su ograničile radnička prava i hapsile i uznemiravale neke radničke aktiviste.

Evropa i Evroazija

Glavni izazovi u regionu i dalje su bili: jačanje novih demokratija, represije i ograničenja koja su vlasti nametale nevladinim organizacijama za ljudska prava, i borba protiv zločina mržnje i govora mržnje, te zaštita osnovnih sloboda u okviru migracije, rastućeg nacionalizma i ekonomске recesije.

U nekoliko zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza, prethodni napredak postignut u oblasti ljudskih prava i demokratije poništen je ili su nastavljene tendencije ka autoritarnom režimu. Neki izbori nisu održani po standardima Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, a medijske slobode su i dalje na udaru. Novinari su ubijani ili uznemiravani, a zakon je često ograničavao slobodu izražavanja, umesto da je zaštititi.

Za vreme konflikta koji je u avgustu izbio u gruzijskoj separatističkoj enklavi Južnoj Osetiji, u vojnim operacijama gruzijskih i ruskih snaga navodno je postojala nediskriminatorska primena sile što je za posledicu imalo civilne žrtve, uključujući i jedan broj novinara. Nakon što su Rusi ušli u Južnu Osetiju, bilo je navoda da su neregularne južnoosetijske trupe učestvovali u egzekucijama, mučenju, etničkim napadima i nasumično palile kuće, a usled borbi raseljeno je najmanje 150.000 gruzijskih građana. Ruske i južnoosetijske snage okupirale su sela izvan administrativnih granica Južne Osetije i Abhazije, drugog separatističkog područja u Gruziji. Iako su se ruske snage uglavnom povukle do 10. oktobra iz regiona izvan Abhazije i Južne Osetije, blokirale su Gruzijcima i međunarodnim organizacijama pristup u oba regiona, pa je postojala opasnost za stanovništvo i bilo je otežano pratiti uslove u regionu u vezi sa poštovanjem ljudskih prava i humanitarne regulative.

U mnogim zemljama, vlasti su omale slobodu štampe. U Azerbejdžanu, sve veći broj napada na novinare ostaje nekažnen, dok sami novinari ostaju u zatvorima na osnovu sumnjivih krivičnih prijava. Rusija je i dalje opasno mesto za novinare, od kojih je jedan broj ubijen ili brutalno napadnut tokom godine na koju se izveštaj odnosi. U Belorusiji, predsednik Lukašenko je potpisao novi zakon o medijima koji bi mogao još više

ograničiti slobodu štampe, uključujući i internet publikacije. Događaji u Gruziji, uključujući i gubitak kontrole koju je opozicija imala nad televizijom *Imedi*, koja je bila jedina preostala nezavisna nacionalna televizijska stanica, izazvali su znatnu zabrinutost za stanje medijske raznovrsnosti.

Nevladine organizacije i opozicione stranke bile su mete opresivnih mera u nekoliko zemalja. Vlada Bosne i Hercegovine iznudila je višednevno zatvaranje jedne međunarodne nevladine organizacije, koja se bavi borbom protiv korupcije, nakon izveštaja da među vladinim zvaničnicima postoji korupcija. U Rusiji su vlasti sve više uz nemiravali mnoge nevladine organizacije koje su se bavile politički osetljivim oblastima i tokom godine na koju se izveštaj odnosi vlada je izmenila zakon o ekstremizmu olakšavajući mogućnost da se podnese prijava protiv organizacije. Prethodna verzija zakona već je izazvala zabrinutost zbog ograničavanja slobode udruživanja i legitimne kritike vlade. U Belorusiji je, i pored toga što je puštanje devet političkih zatvorenika dočekano sa zadovoljstvom, i dalje postojala zabrinutost zbog vladinog neosnovanog ograničavanja slobode okupljanja i udruživanja i čestog uz nemiravanja nezavisnih aktivista. U Rusiji je policija povremeno upotrebljavala silu u sprečavanju mirnih protesta, a posebno opozicionih protesta.

U regionu je bilo pokazatelja demokratske uprave od kojih su jedni davali nadu, a drugi izazivali zabrinutost. Pozitivno je što je demokratski izabrana vlada Kosova uspešno proglašila nezavisnost 17. februara i donela ustav i zakone sa uzornim odredbama o ljudskim pravima. Nažalost, druge zemlje nisu imale ovako ohrabrujuće rezultate. Februarski predsednički izbori u Jermeniji obeleženi su velikim nepravilnostima nakon čega su danima trajali mirni protesti koje je na kraju vlada nasilno prekinula. U Rusiji su martovske predsedničke izbore obeležili problemi i za vreme kampanje i na sam dan izbora, uključujući prisrastnost medija pod kontrolom ili uticajem vlade u korist vladajuće stranke i njenih kandidata, odbijanje vlasti da registruju kandidate opozicionih stranaka, nedostatak jednakih mogućnosti za vođenje kampanje, i prevaru na glasanju. Parlamentarni izbori u Belorusiji u znatnoj meri nisu ispunili standarde OEBS-a za demokratske izbore, i svih sto deset proglašenih pobednika pristalice su vlade. Izbori u Azerbejdžanu nisu ispunili ključne standarde OEBS-a.

Zabrinutost za ljudska prava nije bila ograničena samo na istočnu polovicu kontinenta. Jedan broj ustanovljenih demokratija Zapadne i Centralne Evrope borio se sa već postojećim problemima koji su posledica velikog priliva novih migranata sa Bliskog istoka, iz Afrike i drugih regiona gde su ekonomski i društveni resursi nedovoljni i dovode do restriktivnog postupanja prema imigrantima i brojnih prijava zbog maltretiranja. U mnogim zemljama, pritvorski centri za migrante bez dokumenata u lošem su stanju i bili su slabiji od pritvorskih jedinica u koje se smeštaju drugi individualni pritvorenici. Većina zločina mržnje u Ukrajini tokom godine na koju se izveštaj odnosi obuhvatila je osobe koje su poreklom iz Afrike, sa Bliskog Istoka i iz Azije. U Rusiji se nastavio uz nemiravajući i postojan rast ksenofobičnih, rasnih i etničkih napada. Bilo je ispoljavanja antisemitizma u mnogim zemljama regiona i slučajeva nasilnih antisemitskih napada koji su i dalje problem. U jednom broju zemalja, uključujući Italiju i Mađarsku, pripadnici romske zajednice bili su mete društvenog nasilja, što je u nekim slučajevima bilo češće i imalo više smrtnih ishoda nego prethodnih godina.

Francuska, Nemačka, Holandija, Švajcarska i Velika Britanija nastojali su da se govor mržnje zabrani zakonom kako bi se manjine zaštitile od diskriminacije i nasilja. Međutim, neki posmatrači za ljudska prava izrazili su zabrinutost da bi to moglo narušiti slobodu govora.

Izbor događaja u pojedinačnim zemljama

Bilo je velikih teškoća za demokratiju u **Jermeniji**, uključujući najstrašnije postizborno nasilje viđeno poslednjih godina na području Kavkaza. Nakon višenedeljnih i uglavnom mirnih protesta koji su usledili nakon spornih februarskih predsedničkih izbora, vlada je 1. i 2. marta upotrebila silu da rastera demonstrante što je zaposledicu imalo žestoke sukobe i smrt deset lica. Nasilje je dovelo do dvadesetodnevnog vanrednog stanja i prekida rada nezavisnih medija za vreme kojeg je vlada veoma umanjila građanske slobode. Do kraja godine na koju se izveštaj odnosi, bilo je velikih ograničenja prava na mirno okupljanje i slobodno izražavanje političkih mišljenja bez straha od odmazde, a nekoliko simpatizera opozicije osuđeno je do kraja godine na koju se izveštaj odnosi na neprimereno stroge kazne zatvora naizgled iz političkih razloga. U zatvoru je do kraja godine na koju se izveštaj odnosi navodno ostalo pedeset devet simpatizera opozicije zatvorenih naizgled iz političkih razloga; nijedan državni službenik nije krivično odgovarao zbog navodne uloge u zločinima koji se tiču izbora. Uprkos neujednačenom uspehu politički uravnotežene grupe za ustanovljavanje činjenica koju je vlada osnovala da bi se istražili martovski događaji, uslovi za demokratiju su još više pooštreni uznemiravanjem, zastrašivanjem i nametljivim poreskim inspekcijama u nezavisnim medijskim kućama kao i kod pobornika građanskog društva.

U **Azerbejdžanu**, Ilham Alijev je po drugi put izabran za predsednika u oktobru u procesu za koji su međunarodni posmatrači ocenili da nije u skladu sa međunarodnim standardima za demokratske izbore, iako su primećena izvesna poboljšanja u administraciji izbora. Nedostaci su uključivali velika ograničenja političkog učešća i medije, pritiske na posmatrače i njihovo ograničavanje, i nepravilno prebrojavanje i prikazivanje glasova. Tokom godine na koju se izveštaj odnosi pogoršali su se ograničenja i pritisci na medije. Nevladina organizacija za monitoring medija izvestila je da se u prvoj polovini godine na koju se izveštaj odnosi dogodilo dvadeset dva verbalna ili fizička napada na novinare, što je porast u odnosu na jedanaest napada u istom periodu 2007. godine, a za njih niko nije odgovarao. Nekoliko novinara je ostalo u zatvoru zbog optužbi koje su mnogi kritikovali kao politički motivisane. Dana 30. decembra, vlada je najavila da se od 1. januara 2009. Radio Slobodna Evropa, Glas Amerike i BBC više neće emitovati na nacionalnim televizijama i na ultrakratkim radio talasima; bez ovih međunarodnih emitera, javnost više nema pristup nepristrasnim vestima ni na jednom široko zastupljenom radiodifuznom mediju.

U **Belorusiji**, stanje ljudskih prava je i dalje veoma loše a vlasti su nastavile da ih često i teško krše. Uprkos prethodnim vladinim uveravanjima, parlamentarni izbori u septembru nisu bili ni slobodni ni fer. Vlasti nisu odgovarale za prethodne političke motivisane nestanke. Zatvorski uslovi su i dalje krajnje loši a i dalje ima izveštaja o zlostavljanju zatvorenika i pritvorenika. Pravosuđe nije nezavisno. Vlada je još više ograničila građanske slobode, uključujući slobodu štampe, govora, okupljanja, udruživanja i veroispovesti. Državne bezbednosne službe upotrebile su neprimerenu silu pri rasterivanju mirnih demonstranata. Korupcija je još uvek problem. Nevladine organizacije i političke stranke bile su izložene uznesmiravanju, novčanim kaznama, krivičnom gonjenju i zatvaranju. Verski poglavari su novčani kažnjavani ili deportovani zbog obavljanja službe, a neke crkve su zatvorene.

U **Gruziji**, predsednik Mihail Sakašvili ponovo je izabran u januaru na izborima za koje su međunarodni posmatrači ocenili da su u skladu sa većinom OEBS-ovih standarda za demokratske izbore. Međutim, takođe su istakli značajna pitanja kao što su rasprostranjeni navodi o zastrašivanju i pritiscima kao i nepravilnom brojanju biračkih glasova. Problemi su takođe primećeni na parlamentarnim izborima u maju. Bilo je navoda o politički motivisanom pritvaranju. Raznovrsnost medija je smanjena nakon što je opozicija izgubila kontrolu nad jedinom preostalom nezavisnom nacionalnom televizijskom stanicom. Za vreme avgustovskog

konflikta, vojne operacije gruzijskih i ruskih snaga navodno su uključivale nediskriminatornu primenu silu što je za posledicu imalo civilne žrtve, uključujući i jedan broj novinara.

Ruska Federacija nastavila je negativnom putanjom u pogledu stanja ljudskih prava u zemlji, i tokom godine na koju se ovaj izveštaj odnosi bilo je brojnih navoda o problemima i kršenju ljudskih prava. Za vreme avgustovskog konflikta, vojne operacije gruzijskih i ruskih snaga navodno su uključivale nediskriminatornu primenu silu što je za posledicu imalo civilne žrtve, uključujući i jedan broj novinara. Ocena ponašanja vlasti u pogledu ljudskih prava i dalje je loša na području Severnog Kavkaza gde su bezbednosne snage navodno vršile ubistva, mučenja, nasilje i druge brutalne postupke, i to često nekažnjeno. U Čečeniji, Ingušetiji i Dagestanu, bezbednosne snage su navodno bile umešane u nezakonita ubistva i politički motivisane otmice; drugu godinu zaredom postoji znatan porast broja ubijenih civila i zvaničnika u Ingušetiji, a ta ubistva obično vrše nepoznati napadači.

Građanske slobode su i dalje ugrožene što odražava eroziju odgovornosti vlasti prema građanima. Pritisak vlasti oslabio je slobodu izražavanja i nezavisnost medija, i ovo je i dalje opasno okruženje za medijske poslenike. Pet novinara je ubijeno tokom godine na koju se izveštaj odnosi, a u jednom slučaju u Ingušetiji ubistvo je izvršila policija. Ubistva novinara iz prethodnih godina ostala su nerasvetljena. Vlasti su ograničavale slobodu okupljanja, a policija je povremeno upotrebljavala silu kako bi sprečila mirne proteste. Neprijateljski odnos vlasti prema nevladinim organizacijama i uznemiravanje istih, naročito onih koje se bave praćenjem ljudskih prava, kao i onih koje se finansiraju iz inostranstva, odražavali su ukupno smanjenje prostora za građansko društvo. S obzirom na sve veći centralizovani politički sistem gde je vlast koncentrisana u predsedničkom i premijerskom položaju, problemi koji su se dogodili na izborima za Dumu u decembru 2007. ponovili su se i na martovskim predsedničkim izborima koji nisu bili u skladu sa mnogim međunarodnim standardima.

Bliski istok i Severna Afrika

Na Bliskom istoku su godinu na koju se izveštaj odnosi obeležile postojeće velike teškoće u promovisanju demokratije i ljudskih prava, ali je bilo primetnog napretka.

Vlade u nekoliko zemalja, uključujući Egipat, Iran, Libiju i Siriju, nastavile su da zatvaraju aktiviste zbog njihovih uverenja. Ajman Nur, koji je 2005. bio drugi po broju osvojenih glasova na egipatskim predsedničkim izborima, i dalje je bio u zatvoru u Egiptu tokom perioda na koji se izveštaj odnosi (oslobođen je 18. februara 2009. godine). Iranska vlada redovno je pritvarala i krivično gonila studentske aktiviste i pobornike ženskih prava, članove sindikata i branioce ljudskih prava. Iranske vlasti nastavile su da preduzimaju mere protiv institucija građanskog društva, naročito kad su 21. decembra zatvorile Centar za odbranu ljudskih prava koji se pripremao za proslavu šezdesete godišnjice od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Vlada Libije je u martu objavila da je oslobođila političkog aktivistu Fatija El-Jamija, ali je on i dalje u toku godine na koju se izveštaj odnosi ostao u pritvoru u Medicinskom centru u Tripoliju a dozvoljeno mu je da ga porodica samo povremeno posećuje. U Siriji je vlada pritvorila nekoliko istaknutih članova zajednice aktivista za ljudska prava, naročito pojedince povezane sa nacionalnim savetom Deklaracije Damaska za demokratske promene, organizacije koja okuplja reformističke opozicione grupe.

Sa većim pristupom informacijama preko interneta i satelitske televizije stigla su i veća ograničenja medija, uključujući i blogere. U Egiptu je policija pritvorila i navodno mučila blogere. Najpoznatiji iranski bloger Hosein Derakšan uhapšen je krajem godine na koju se izveštaj odnosi. U Tunisu su medijske slobode nazadovale, a vlasti su hapsile i uznemiravale blogere. U Iraku su novinari i dalje bili nebezbedni kad su

izveštavali o politici, ženskim pravima i homoseksualnosti. Iako je broj ubijenih novinara u Iraku prošle godine opao, stopa smrtnosti je i dalje visoka.

Mnoge zemlje u regionu nastavile su da ograničavaju slobodveroispovesti i izražavanja. Iran je od maja u pritvoru držao sedam vođa bahajske verske zajednice, a iranski predsednik i dalje negira postojanje Izraela. Saudijska Arabija je strogo zabranila javnu pripadnost svim verama izuzev sunitskom islamu, a verske manjine su se suočavale sa diskriminacijom u pogledu obrazovanja, zapošljavanja i zastupljenosti u organima vlasti. Pripadnici religije koje vlasti ne priznaju u Egiptu suočeni su s ličnim i kolektivnim teškoćama. Druge zemlje, kao što su Bahrein i Alžir, primenjivale su diskriminatorene zakone ili su, poput Jordana, nastavile da favorizuju većinske religije.

Pravna i društvena diskriminacija kao i nasilje nad ženama i dalje je zastupljena u regionu. Iranski aktivisti za ženska prava uz nemiravani su, maltretirani, hapšeni i optuživani da „ugrožavaju nacionalnu bezbednost“ zato što su učestvovali u mirnim protestima i u kampanji Milion potpisa zahtevali jednak tretman po iranskom zakonu. Međutim, u drugim zemljama regionala video se delimičan napredak u oblasti ženskih prava, a žene su aktivno zahtevale rukovodeće uloge u lokalnim i nacionalnim vladama. U Kuvajtu se dvadeset sedam žena kandidovalo na nacionalnim izborima u maju 2008. godine, ali nisu osvojile nijedan mandat. Takođe, tokom godine na koju se izveštaj odnosi, u Ujedinjenim Arapskim Emiratima naimenovane su prva žena sudija i dve žene ambasadori.

Neke zemlje na Bliskom istoku preduzele su značajne korake u poslednjih nekoliko godina u pogledu rešavanja slučajeva kršenja radničkih prava i podizanja radničkog standarda. Oman i Bahrein su doneli sveobuhvatne zakone o borbi protiv trgovine ljudima, a Jordan je zaštitnim merama zakona o radu obuhvatio i strane radnike koji rade kao pomoć u kući. I dalje, međutim, postoje znatni problemi u oblasti zaštite stranih radnika i primeni postojećih zakona o radu i propisa na sve radnike, naročito na građevinske radnike i one koji rade kao pomoć u kući.

Izbor događaja u pojedinačnim zemljama

U **Egiptu** su tokom godine na koju se izveštaj odnosi vlasti u manjoj meri poštovale slobodu govora, štampe, udruživanja i veroispovesti. Naročito pritvaranje i hapšenja blogera izgleda da je povezano pre svega sa njihovim naporima da organizuju demonstracije preko blogova i sa učestvovanjem na uličnim protestima i drugim aktivnostima. Vanredno stanje, uvedeno 1967. godine, i dalje je ostalo na snazi, a bezbednosne snage su neovlašteno upotrebljavale letalnu silu i mučile i zlostavljače zatvorenicu i pritvorenike, u najvećem broju slučajeva nekažnjeno.

Vlada **Irana** intenzivirala je sistematsku kampanju zastrašivanja reformatora, akademskih građana, novinara i disidenata služeći se hapšenjem, pritvorom, torturom i tajnim suđenjima koja su se povremeno okončavala egzekucijama. Pogubljenja optuženih koji su u vreme hapšenja bili maloletnici nastavila su se. Pojedinci koji imaju dvojno državljanstvo, i iransko i američko, kao i Iranci sa kontaktima u Sjedinjenim Državama ili koji su putovali u Sjedinjene Države, i dalje su mete uznemiravanja i zastrašivanja. Pre parlamentarnih izbora u martu, Savet za zaštitu diskvalifikovao je gotovo 1.700 reformističkih kandidata.

Stanje opšte bezbednosti u čitavom **Iraku** znatno se popravilo, a u nekim pokrajinama je došlo do pomirenja i slabljenja tenzija. Međutim, nastavljeno nasilje pobunjenika i ekstremista nad civilima podrilo je sposobnost vlade da održi vladavinu prava, što je za posledicu imalo rasprostranjeno i teško kršenje ljudskih prava. Međutim, bilo je pozitivnih dešavanja, uključujući Pokrajinski izborni zakon koji je usvojen 24.

septembra koji je predviđao da se izbori u četrnaest provincija sa većinskim arapskim stanovništvom održe 31. januara 2009, a kasnije tokom godine i u tri kurdske provincije i u provinciji Tamim (glavni grad Kirkuk). Dana 16. novembra usvojen je zakon kojim se, kako i ustav nalaže, odobrava osnivanje Nezavisne visoke komisije za ljudska prava, što je takođe korak ka institucionalizaciji zaštite tih prava.

U **Jordanu** su aktivisti građanskog društva izrazili zabrinutost u vezi sa novim zakonom o udruživanju. Zakon, koji tek treba da bude primenjen, vlastima dozvoljava da iz bilo kojeg razloga nevladinim organizacijama uskrate mogućnost registracije; raspuste udruženja; i mešaju se u upravu, članstvo i aktivnosti nevladinih organizacija. Prema podacima međunarodnih i lokalnih nevladinih organizacija, zatvori su i dalje pretrpani i nemaju dovoljno osoblja, hrana i medicinska nega nisu adekvatni, a posete su ograničene. Iako je mučenje po jordanskom zakonu zabranjeno, organizacija Hjuman rajts voć je izvestila da je mučenje rasprostranjeno i uobičajeno. Građani i nevladine organizacije su izveštavali da su politički zatvorenici, uključujući islamiste osuđene za krivična dela ugrožavanja nacionalne bezbednosti, izloženi većem zlostavljanju od ostalih zatvorenika, a da stražari nekažnjeno zlostavljaju zatvorenike. Žene su na ograničenom broju rukovodećih položaja u vladinim organima, ali su na višim nivoima nego u ostalim zemljama regionala; u isto vreme, i dalje se vrši nasilje u porodici i čine takozvani zločini zbog časti. Zakon o štampi iz 2007. ukinuo je zatvaranje novinara zbog ideooloških razloga; međutim, i dalje je bilo slučajeva pritvaranja i zatvaranja novinara zbog uvrede i klevete po odredbama kaznenog zakonika. Mnogi novinari su prijavili da su pribegli autocenzuri zbog mogućih strogih novčanih kazni. U julu je Zakon o radu izmenjen tako da sada postoji izvesna pravna zaštita i za poljoprivredne radnike i za osobe koje rade kao pomoć u kući.

Već četiri godine zaredom, unutrašnje nasilje i političke borbe sprečavaju **Liban** da popravi situaciju u zemlji u pogledu ljudskih prava. Dana 7. maja, opozicioni borci predvođeni Hezbolahom, šitskom opozicijonom strankom i terorističkom organizacijom, preuzeli su kontrolu nad bejrutskim međunarodnim aerodromom i nekim četvrtima zapadnog Bejruta. Dana 21. maja, nakon što je osamdeset četvoro ljudi poginulo a oko dvesta ranjeno, sukobljene vođe su se dogovorile da prekinu nasilje i osamnaestomesečni politički sukob. I pored toga što su neprijateljstva prekinuta a parlament u maju izabrao za predsednika Mišela Sulejmanija, Hezbolah i dalje ima znatan uticaj u nekim delovima zemlje, a vlasti nisu postigle značajan napredak u raspuštanju i razoružavanju milicijskih grupa, uključujući i Hezbolah.

Vlasti **Sirije** nastavile su da krše privatna prava građana i uveliko ograničavaju slobodu govora, štampe, okupljanja i udruživanja, u atmosferi korupcije i nekažnjivosti vladinih službenika. Bezbednosne snage su prekidale sastanke organizacija za ljudska prava i pritvarale aktiviste, organizatore i ostale kritičare režima ne držeći se valjanog postupka. Tokom godine na koju se izveštaj odnosi, vlasti su dosudile zatvorske kazne nekolicini istaknutih članova zajednice koja se bori za ljudska prava, a naročito pojedincima koji su povezani sa nacionalnim savetom Deklaracije Damaska za demokratske promene u zemlji (DDDNC), organizacije koja okuplja reformističke opozicione grupe.

U **Tunisu** su vlasti nastavile da sistematski i u velikoj meri suzbijaju slobodu izražavanja i udruživanja. Vlada nije tolerisale javne kritike aktivista za ljudska prava i opozicije i služila se zastrašivanjem, krivičnim istragama i maltretiranjem urednika i novinara kako bi suzbila kritičke stavove. Vlasti su strogo cenzurisale štampane i elektronske publikacije i neprestano uzinemiravale novinare. U toku godine na koju se izveštaj odnosi, bezbednosne snage su ubile jednog političkog demonstranta, a pritvorenici su se suočavali sa mučenjem, seksualnim maltretiranjem i nasiljem u pokušajima da se iznude priznanja.

Južna i Centralna Azija

U Južnoj i Centralnoj Aziji 2008. godinu su obeležili veliki napadi na osnovna prava, uključujući slobodu izražavanja, veroispovesti i udruživanja.

Jedan broj vlada u regionu nastavio je da uz nemirava pojedine novinare i medijske kuće, a neke zemlje su i dalje ograničavale slobodan pristup informacijama na internetu, naročito u Centralnoj Aziji. U Kirgistanu je vlada izbacila emisije istaknutog nezavisnog emitera sa programa državnog radija i televizije. U Kazahstanu je internet operater pod kontrolom države na mihove blokiraod određene vesti i veb-stranice koje se bave opozicijom. Obe vlade su novinarima nametnule velike krivične kazne za klevetu, a u nekim slučajevima, novinari su napuštali zemlju u strahu za sopstvenu bezbednost. Kao i prethodnih godina, vlasti su novinare koji rade u Turkmenistanu uz nemiravale, hapsile, pritvarale u psihijatrijske klinike i izlagale nasilju. U Afganistanu su vlasti osudile studenta žurnalistike zbog blasfemije i dosuđena mu je smrtna kazna zbog distribucije teksta o ženskim pravima u islamu koji je preuzeo sa interneta; nakon žalbe, sud je smrtnu kaznu preinacio u kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina. U Pakistanu se posle izbora nove vlade smanjio broj hapšenja novinara. I pored toga, neidentifikovana lica su nastavila da zastrašuju, optimaju i ubijaju novinare, naročito u regionima gde vladaju unutrašnji sukobi. Na Sri Lanki su zvaničnici ministarstva odbrane i vlade davali preteće izjave protiv nezavisnih medijskih kuća nakon nekoliko nerešenih napada na predstavnike slobodne štampe.

Sloboda veroispovesti bila je ugrožena u regionu pošto su parlamenti u Kazahstanu, Kirgistanu i Tadžikistanu usvojili zakone koji će povećati ograničenja verskih sloboda, a koji nesrazmerno pogađaju verske manjine, i usled nasilja nad manjinama u indijskoj državi Orisi. Ovi potezi su se odigrali u kontekstu činjenice da vlasti Kazahstana i Tadžikistana u većoj meri uz nemiravaju manjinske verske grupe a vlasti Uzbekistana ih i dalje uz nemiravaju. Turkmenistan je pozdravio posetu specijalnog izvestioca Ujedinjenih nacija za slobodu veroispovesti, ali je vlada sve verske aktivnosti strogo kontrolisala i pratila.

U regionu i dalje postoje značajni problemi u pogledu radničkih prava. Dečji rad i dalje postoji u poljoprivrednom i proizvodnom sektoru u Afganistanu, Pakistanu i Indiji. U pamučnom i drugim sektorima u Kirgistanu i Tadžikistanu dečji rad je rasprostranjen, a u Uzbekistanu su mnogi učenici primoravani da učestvuju u žetvi pamuka. Iako vlada Kazahstana čini korake da eliminiše dečji rad, on je i dalje u praksi u pamučnom i duvanskom sektoru. Prisilni rad, pogotovo u velikim neformalnim sektorima i među socijalno ugroženim manjinama, nastavljen je u Nepalu, Pakistanu i Indiji. Radnički organizatori u Bangladešu izveštavali su o slučajevima zastrašivanja i zlostavljanja, kao i da bezbednosne snage vrše stroži nadzor.

Premda su neke vlade u regionu ograničavale političku opoziciju i zabranjivale istinsko izborno nadmetanje, bilo je i izvesnog napretka u pogledu izbora i političkog takmičenja u Južnoj Aziji. U Pakistanu su dve glavne opozicione stranke, Pakistanska narodna stranka i Pakistanska muslimanska liga - Navaz, zajednički osvojile većinu poslaničkih mesta na parlamentarnim izborima i osnovale koaliciju vladu što je okončalo devetogodišnju vojnu upravu. Narod Maldiva je na slobodnim i fer izborima za predsednika izabrao bivšeg političkog zatvorenika, mirno zbacivši s položaja azijskog lidera koji je najduže bio na tom položaju. Afganistanska nezavisna izborna komisija predvodila je napore za pripremu drugog kruga afganistanskih izbora posle pada talibana. Izbori u Nepalu doveli su do najraznorodnijeg zakonodavnog tela u istoriji zemlje, a novi parlament je potom Nepal proglašio federalnom demokratskom republikom i mirnim putem ukinuo monarhiju. Bangladeš je održao slobodne i fer parlamentarne izbore koji su održani uz izolovane slučajeve nepravilnosti i sporadično nasilje. Izbori posle kojih je vlast mirno preuzeta okončali su dvogodišnju upravu privremene vlade koju je podržavala vojska. U Butanu su izbori za donji dom

parlamenta okončali tranziciju zemlje u ustavnu i ograničenu monarhiju u kojoj narod ima stvarnu kontrolu i učešće.

Izbor događaja u pojedinačnim zemljama

Iako se stanje ljudskih prava u **Afganistanu** značajno popravilo posle pada talibana 2001. godine, i dalje je loše zbog slabih institucija centralne vlade i odlučne pobune. Talibani, Alkaida i druge ekstremističke grupe nastavili su napade na vladine zvaničnike, bezbednosne snage, nevladine organizacije i drugo pomoćno osoblje i nenaoružane civile. I dalje su prijavljivani slučajevi neosnovanih hapšenja i pritvora, vansudska ubistva, tortura i loši uslovi u zatvorima. Represije vlade i oružane grupe sprečavale su slobodan rad medija.

U **Bangladešu** je nivo nasilja znatno opao, a privremena vlada je nadzirala uspešne izbore, ali je stanje ljudskih prava i odnos vlasti i dalje predstavljalo razlog za veliku zabrinutost. Vanredno stanje, koje je vlada uvela u januaru 2007. a ukinula 17. decembra, umanjilo je mnoga osnovna prava, uključujući slobodu izražavanja, slobodu udruživanja i pravo na polaganje kaucije. Napori vlade protiv korupcije dočekani su narodnim odobravanjem, ali su otvorili pitanje pravednosti i jednakosti pred zakonom. Iako je smanjen broj vansudskih ubistava, bezbednosne snage su počinila velika nedela, uključujući vansudska ubistva, smrte slučajeve u pritvoru, neosnovana hapšenja i pritvaranja i uzneniranje novinara. Neki pripadnici bezbednosnih snaga delovali su nekažnjeno i vršili torturu, a vlasti nisu u celosti istražile vansudska ubistva.

U **Kazahstanu** su vlasti uzneniravale političku opoziciju pomoću politički motivisanih krivičnih prijava i ograničene slobode okupljanja. Vlasti su nastavile da uzneniravaju nezavisne i opozicijski orientisane medijske kuće i novinare. Krajem godine na koju se izveštaj odnosi, vlasti su razmatrale izmene zakona o političkim strankama, medijima i izborima. Neki predstavnici građanskog ruštva i opozicione stranke kritikovali su proces kao netransparentan. Vlasti su takođe razmatrale izmene zakona o verama koji bi, ukoliko bude usvojen, predstavlja ozbiljno nazadovanje u pogledu verskih sloboda.

Iako **Kirgistan** ima snažno građansko društvo i nezavisne medije, u protekloj godini su vlasti nastojale da kontrolišu razne aspekte građanskog života. Novi zakoni ili izmene zakona nametnuli su ograničenja u pogledu javnog okupljanja, verskih sloboda i medija. U oktobru je Nacionalna televizijska i radio mreža ukinula emitovanje programa stanice Radio Slobodna Evropa i smanjila javni pristup ovom nezavisnom izvoru informacija. Predsednica Centralne izborne komisije pobegla je iz zemlje nakon što je izjavila da predsednikov sin na nju vrši pritisak u vezi sa registracijom opozicionog kandidata na oktobarskim izborima za lokalni savet.

Nepal je postao federalna demokratska republika ubrzo nakon nacionalnih izbora u aprilu koji su doveli do najraznorodnijeg zakonodavnog tela u istoriji zemlje. Iako je bilo izveštaja o policijskom nasilju, zastrašivanju i nepravilnostima u glasanju, posmatrači su izvestili da su izbori odražavali volju naroda. Tokom godine na koju se izveštaj odnosi, nasilje, iznude i zastrašivanje su se i dalje nastavili; nekažnjivost osoba koja krše ljudska prava, pretnje medijima, neosnovana hapšenja i dugotrajni pritvori pre početka suđenja predstavljali su ozbiljne probleme. Maoisti, pripadnici maoističke Lige mladih komunista, i druge manje, često etnički zasnovane oružane grupe počinili su brojna i teška kršenja ljudskih prava, uključujući neosnovanu i nezakonitu upotrebu letalne sile, torturu i otmice. Nekoliko oružanih grupa, uglavnom u regionu Teraj, napadalo je civile, državne zvaničnike, pripadnike određenih etničkih grupa, jedni druge i maoiste.

Tokom godine na koju se izveštaj odnosi u **Pakistan** je vraćena civilna demokratska uprava. Opozicione stranke prevladale su na februarskim parlamentarnim izborima i oformile su koalicionu vladu. Koalicija se održala samo nekoliko meseci, ali je vlada ostala na vlasti. U septembru je Asif Ali Zardari, suprug pokojne premijerke Benazir Buto, došao na mesto predsednika umesto Perveza Mušarafa. Nova vlada je vratila na mesto pet od trinaest sudija koji su položili novu zakletvu, i koje je Mušaraf razrešio za vreme vanrednog stanja u novembru 2007, a tri sudije su se penzionisale ili dale ostavku. Načelnik generalštaba je povukao tri hiljade oficira sa civilnih državnih položaja na kojima su bili za vreme Mušarafovog mandata. I pored ovih pozitivnih koraka, stanje ljudskih prava je i dalje loše. U vojnim operacijama na severozapadu zemlje ubijeno je oko 1.150 civila, u militantnim napadima u tom regionu stradalo je 825 civila, procenjuje se da je 1.125 lica stradalo u sektaškom nasilju, a preko 970 osoba poginulo je u eksplozijama bombaša samoubica. Krajem godine na koju se izveštaj odnosi, usled neprestanih borbi s militantnim grupama oko dvesta hiljada ljudi bilo je raseljeno.

Demokratski izabrana vlada **Sri Lanke** je ljudska prava poštovala u manjoj meri pošto je oružani sukob eskalirao u dvadesetpetogodišnjem građanskom ratu u zemlji. Do kraja godine na koju se izveštaj odnosi, bilo je malo pomaka u političkom uključivanju manjina koje su i dalje izložene većini slučajeva kršenja ljudskih prava, uključujući ubistva i nestanke. Iz severne zone konflikta vlasti su proterale većinu lica koja rade na pružanju humanitarne pomoći. Iako je vlada preduzela inicialne korake u pogledu rešavanja pitanja upotrebe dece vojnika u provladinoj miliciji, problem nije rešen. Vlada nije istražila ni krivično gonila pripadnike bezbednosnih snaga zbog kršenja ljudskih prava, niti je primenila ustavne odredbe koje bi obezbedile nadzor nad državnim institucijama. Građansko društvo je zastrašivano, a nezavisni mediji i novinari bili su izloženi posebnom pritisku zbog napada i pretnji provladinim akterima.

Iako je došlo do skromnog poboljšanja, vlasti **Turkmenistana** i dalje su vršile teške zloupotrebe a stanje ljudskih prava i dalje je loše. Političke i građanske slobode i dalje su strogo ograničene. U junu su vlasti uhapsile bivšeg aktivista i bivšeg političkog zatvorenika Gulgeldija Ananijazova nakon što je navodno nezakonito ponovo ušao u zemlju, i na zatvorenom suđenju je osuđen na jedanaest godina zatvora. Na decembarskim parlamentarnim izborima u velikoj meri nisu ispunjeni međunarodni standardi. Vlada je nastavila napore na izmenama zakona, uključujući ustav, kako bi ih uskladila sa relevantnim međunarodnim konvencijama.

Vlada **Uzbekistana** preduzela je korake za rešavanje problema u oblasti ljudskih prava kao što su prava optuženika, trgovina ljudima i dečji rad u pamučnoj industriji. Međutim, teško kršenje ljudskih prava nastavilo se a tortura je i dalje sistematski primenjivana u policiji. Vlasti su mnogo decu primoravale da beru pamuk, povremeno u lošim životnim uslovima. Aktivisti za ljudska prava i novinari koji su kritikovali vlasti i dalje su bili meta uznemiravanja, neosnovanih hapšenja, politički motivisanih sudskih procesa i torture.

Zapadna hemisfera

Vlasti u regionu su nastavile da rešavaju prethodna kršenja ljudskih prava i radile su na ostvarivanju pravde za žrtve kao i da okončaju nekažnjivost. U Kolumbiji je vođena istraga protiv visokih oficira zbog teškog kršenja ljudskih prava. Javno tužilaštvo je vodilo istragu o dvadeset sedam zvaničnika, uključujući tri generala i četiri pukovnika, otpuštenih iz Oružanih snaga krajem oktobra radi navodne umešanosti u smrt jedanaest mladića iz Soače nedaleko od Bogote. Nekoliko istraga nastavljeno je u Čileu i Argentini, a jedan broj presuda dosuđen je u slučajevima iz sedamdesetih i osamdesetih godina. U Peruu je država nastavila krivični postupak protiv bivšeg predsednika Fudžimoriya i ostalih bivših vladinih službenika zbog korupcije i teškog kršenja ljudskih prava. Timovi za forenzičku antropologiju ekshumirali su ostatke i započeli

identifikaciju na stotine tela lica koja su prisilno nestala ili su masakrirana i sahranjena u tajne grobove tokom osamdesetih i devedesetih godina. Komisija za borbu protiv nekažnjivosti u Gvatemali, koju predvode Ujedinjene nacije, nastavila je istragu o petnaest istaknutih slučajeva kršenja ljudskih prava uključujući ubistva žena, ubistva vozača autobusa, trgovinu ljudima i napade na članove sindikata i branioce ljudskih prava i njihova ubistva.

Uopšte uzev, izborne institucije širom Zapadne hemisfere zadržale su nezavisnost i strogost stečenu poslednjih godina. Razni izborni procesi, kao što su predsednički izbori u Paragvaju, primarni predsednički izbori u Hondurasu i referendumi u Boliviji i Ekvadoru, generalno su ocenjeni kao slobodni i fer. Međutim, bilo je izuzetaka. U Nikaragvi su opštinski izbori bili obeleženi rasprostranjenom prevarom, zastrašivanjem i nasiljem. U Venecueli je javni revizor proglašio da gotovo trista (uglavnom opozicionih) kandidata za gradonačelnike i guvernere nema pravo učešća zbog administrativnih prekršaja.

U nekim slučajevima, vlasti su koristile demokratske procese, poput ustavnog referendumu, kako bi sprovele politiku koja je pretila da podrije demokratske slobode i institucije, umanjile kontrolu i ravnotežu ili konsolidovale vlast izvršnog ogranka. U Ekvadoru, ustav iz 2008. sadrži odredbu koja medijima nalaže da vlastima daju besplatno vreme za emitovanje, što izaziva zabrinutost da će sloboda govora i štampe biti ugrožena. U Venecueli je usvajanje dvadeset šest zakona „koji pružaju mogućnosti“, a neki od njih odražavaju aspekte neuspelog ustavnog referendumu održanog 2007. godine, okarakterisano klauzulama koje smanjuju nadležnost izabralih službenika i promovišu centralizaciju vlasti.

Sloboda štampe je bila ugrožena. U Venecueli su nezavisne medijske kuće i novinari i dalje javno uz nemiravali i zastrašivali visoki državni službenici u državnim medijima, a provladine pristalice su suzavcem napale nezavisnu venecuelansku televizijsku stanicu Globovižn. Vlada Nikaragve je upotrebljavala administrativne, sudske i finansijske mere kako bi podrila slobodu govora. Iako je bolivijska vlada generalno poštovala slobodu štampe, zadržala je antagonistički odnos prema novinarima. Nekoliko nevladinih organizacija navelo je da su predsednik Morales i vladini službenici davali omalovažavajuće izjave o novinarima, odobravali nasilje nad novinarima i medijskim kućama, politizovali program državnih medija i donosili zakone osmišljene da se nezavisni mediji ograniče.

Kuba je i nakon što je Fidel Kastro preneo vlast na svog brata Raula ostala jedina totalitarna država na Zapadnoj hemisferi.

Izbor događaja u pojedinačnim zemljama

U **Boliviji** su napori vlasti da se o kontroverznom novom ustavu narod izjasni na referendumu, zahtevi opozicije za veću regionalnu autonomiju i konkurentni zahtevi za državna sredstva doveli do niza nasilnih sukoba i uličnih blokada u velikoj meri. Nasilje je dostiglo vrhunac u septembru u oblasti Pando kada je stradalo trinaest lica i izvršen nezakonit produženi pritvor guvernera. U maju i junu istočne oblasti su održale referendume za autonomiju, koje federalna vlada nije priznala a međunarodna zajednica je odbila da ih prati. Posle državnog referendumu za opoziv u avgustu većina prefekta (guvernera) i predsednik Evo Morales ostali su na položajima što je ojačalo predsednikovu stranku Pokret ka socijalizmu i njene napore da se održi nacionalno glasanje o novom ustavu.

U okolnostima četrdesetčetvorogodišnjeg oružanog sukoba sa terorističkim organizacijama, vlada **Kolumbije** nastavila je sa naporima na poboljšanju stanja ljudskih prava, naročito u primeni Zakona o pravdi i miru, procesa koji pomaže da se razreši oko 164.000 zločina i dođe do reforme pravosudnog sistema. U prvih deset meseci godine na koju se izveštaj odnosi, broj ubistava smanjen je za šest procenata a broj otmica za četrnaest procenata u poređenju sa podacima za 2007. godinu, dok su istrage o vezama političara i paravojnih grupa otkrile moguće veze sedamdeset kongresmena i petnaest guvernera, od kojih je jedan broj zatvoren. I pored toga, brojni društveni problemi i vladino kršenje ljudskih prava nastavili su se, uključujući nezakonita ubistva, saradnju buntovničkog dela vojske sa ilegalnim oružanim grupama, i uz nemiravanje novinara i grupa za ljudska prava. Terorističke organizacije, a naročito Revolucionarne oružane snage Kolumbije i Nacionalna oslobodilačka vojska, počinile su teška kršenja ljudskih prava, uključujući politička i druga ubistva, otmice, masivna prisilna raseljavanja, regrutovanje dece vojnika i napade na aktiviste za ljudska prava, nastavnike i članove sindikata.

Na **Kubi** je došlo do povećanog gušenja slobode govora i udruživanja u odnosu na prethodnu godinu. Pojačalo se uz nemiravanje disidenata, uključujući batinjanje aktivista koje su vršili bezbednosni službenici ili nasilne grupe u organizacije države. Vlada je takođe povećala upotrebu kratkih pritvora i potonjem oslobođanja bez optužbi kako bi zastrašila aktiviste i sprecila njihovo organizovanje. Najmanje 219 političkih zatvorenika i dalje je u zatvoru u bednim i po život opasnim uslovima, uključujući batinjanje i uskraćivanje medicinske nege. Oni koji su tokom godine na koju se izveštaj odnosi oslobođeni odslužili su svoje pune kazne. Vlasti su nastavile da građanima ograničavaju pristup nezavisnim informacijama, a posebno su nastojale da ograniče pristup internetu i pored toga što su individualnim građanima prvi put dozvolili da poseduju sopstvene računare.

Gvatemala je činila napore ka poboljšanju stanja ljudskih prava. Komisija Ujedinjenih nacija za borbu protiv nekažnjavanja u Gvatemali nastavila je istragu o važnim slučajevima ljudskih prava i proširila istražiteljske kapacitete osnivanjem nove jedinice tužilaca. Međutim, veoma zastupljeno nasilje i nekažnjavanje i dalje su nastavljeni. Pripadnici nacionalne policije vršili su nezakonita ubistva a u mnogim slučajevima vlasti su premestile ili otpustile pojedine policajce, umesto da se povedu istrage i krivično gone navodni počinoci. Ostali oblici nasilja uključuju incidente sa bandama, seksualno nasilje, organizovani kriminal i trgovinu narkoticima. Sindikalni aktivisti dobijali su pretnje nasiljem, a neke su nepoznati napadači ubili. Korupcija vlasti je i dalje veliki problem, a ispitivanje javnog mnjenja ukazalo je na nedostatak poverenja u gotovo sve državne institucije.

Sandinistička vlada **Nikaragve** isključila je verodostojne međunarodne posmatrače iz novembarskih opštinskih izbora na kojima su zloupotrebe, nepravilnosti i zastrašivanja bili rasprostranjeni. Zemlja i dalje pati od nedostatka poštovanja vladavine prava, systemske korupcije i politizacije sudstva i ostalih državnih organa. Vlada i drugi akteri zastrašivali su i uz nemiravali novinare i grupe za civilno društvo koje ne podržavaju zvaničnu politiku.

U **Venecueli** je zajednica nevladinih organizacija primetila eroziju i demokratskih i ljudskih prava što može imati velike posledice. Tokom godine na koju se izveštaj odnosi, Nacionalna skupština je usvojila dvadeset šest zakona u kojima postoje klauzule koje smanjuju opseg nadležnosti izabranih zvaničnika i promovišu centralizaciju vlasti. Vlada je bila predmet međunarodne kritike i optužena je za neustavnost zato što je objavila da su 272 kandidata na opštinskim i guvernerskim izborima nepodesna za izbore; većina njih su opozicioni kandidati. Predsednik Čavez je objavio nameru da organizuje još jedan ustavni referendum – 15. februara 2009. godine – na kojem bi se ponovo pokušalo da se ukine ograničenje mandata za predsednika, a prvi put i za sve izabrane zvaničnike. Postojale su brojne i znatne prepreke i pretnje slobodi izražavanja,

uključujući i slobodu medija. Vladini zvaničnici javno su uznemiravali i zastrašivali medije i novinare državnih medija. Vlada je tužila nezavisnu venecuelansku televizijsku stanicu navodeći da je ta mreža promovisala atentat na predsednika Čaveza. Pojedinci i medijske mreže takođe su optuživani da podstiču na nasilje i destabilizuju vladu nakon što su izneli kritičke stavove o vladi ili zahtevali akciju protiv vlade. Vladine institucije i zvaničnici i provladine medijske kuće promovisale su antisemitizam putem mnogobrojnih antisemitskih komentara, koji su delovali na društvo uzimajući oblik antisemitskog izražavanja, karikatura, vandalizma i drugih fizičkih napada na jevrejske institucije.

Zaključak

Dana 10. decembra 2008. obeleženo je šezdeset godina otkako je Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila Univerzalnu deklaraciju Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima. U decenijama od usvajanja Deklaracije, došlo je do značajnih uspeha na svim kontinentima u pogledu prava sadržanih u Deklaraciji. Ipak, i posle šezdeset godina stotinama miliona ljudi njihove vlade uskraćuju osnovne slobode.

Sjedinjene Države jesu zemљa zasnovana na ljudskim pravima i vladavini prava. Objavljinjem ovih izveštaja, nastojimo da budemo izvor informacija, nade i pomoći ljudima širom sveta koji su potlačeni, učutkani i marginalizovani. Čvrsto smo rešeni da radimo na svim nivoima – nacionalnom, regionalnom i globalnom – kako bi ljudska prava očuvana u Univerzalnoj deklaraciji bila zaštićena i poštovana.